

Fot. Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

**W POLSCE
KRÓLA MACIUSIA.
100-LECIE
ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI
SCENARIUSZE ZAJĘĆ
DLA NAUCZYCIELEK
I NAUCZYCIELI SZKÓŁ
PODSTAWOWYCH**

POLIN

Muzeum
Historii
Żydów
Polskich

Janusz Korczak z wychowankami z Domu Sierot, lata 20. XX wieku. Ghetto Fighters' House Museum.

WSTĘP

Przed 100 laty Polska odzyskała niepodległość. Rok 1918 przyniósł wolność i możliwość swobodnego tworzenia i prowadzenia państwa. Tylko co dalej? Już na samym początku pojawiło się wiele wyzwań. Mierzono się z biedą, ze zniszczeniami powojennymi, a granice, podobnie jak nowe prawo, dopiero się tworzyły. Sami obywatele często różnili się od siebie pod względem kulturowym, etnicznym czy narodowym. Niemniej Polacy odzyskali wówczas możliwość samodzielnego organizowania i urządzania swojego państwa. Być może stawiano sobie wówczas pytanie: w jakim państwie chcemy żyć?

Niniejsze materiały edukacyjne towarzyszą wyjątkowej, bo skierowanej do „dużych i małych dorosłych” wystawie czasowej „W Polsce Króla Maciusia. 100-lecie odzyskania niepodległości”. Podobnie jak sama wystawa stanowią one zaproszenie dla uczniów i uczennic do aktywnego poszukiwania odpowiedzi na proste, a zarazem podstawowe pytania i rozmowy o nich. Pretekstem i narzędziem do tego może stać się lektura powieści *Król Maciuś Pierwszy*, wydanej w kilka lat po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. W swojej książce Janusz Korczak postawił przed dziesięcioletnim królem Maciusiem pytania o to, jak zarządzać państwem. Co jest potrzebne jego mieszkańcom? Jak podejmować decyzje? Co to jest prawo? Jakie prawo będzie najlepsze dla obywateli i obywaterek? Do podobnej rozmowy ze swoimi uczniami i uczennicami zapraszamy również Państwa.

W JAKIM ŚWIECIE CHCIAŁBYŚ, CHCIAŁABYŚ ŻYĆ?

Autorzy: Marcin Mitzner, Karolina Jastrzębska-Mitzner

Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy I–III lub IV–VI)

Czas trwania: 30 min

Cele sformułowane w języku ucznia/uczennicy:

1. Poznać dylematy, z którymi mierzy się bohater książki Janusza Korczaka – król Maciuś Pierwszy.
2. Przedstawić swój własny pomysł na to, jak powinien wyglądać świat, w którym chcielibyście żyć.
3. Będziemy wspólnie dyskutować o swoich pomysłach i o tym, czy wszystkie pomysły da się zrealizować.

Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczyciela/nauczycielki:

1. Liczenie rozpocznij od pytania wyjściowego: **W jakim świecie chciałbyś, chciałabyś żyć?** Możesz je zapisać wielkimi literami na tablicy lub wyświetlić na ekranie [ZAŁĄCZNIK 1]. Niech towarzyszy dzieciom przez cały przebieg ćwiczenia. Możesz zadawać pytania pomocnicze, np.: Jak według was powinien wyglądać kraj, w którym mieszkacie? Co jest dla was najważniejsze? Gdybyście to wy mieli zmienić świat, jakie zmiany byście wprowadzili? Pozwól dzieciom pofantazjować, wypowiedzieć swoje pomysły. Podsumuj tę pierwszą dyskusję.
2. Wprowadź postać bajkowego bohatera, króla Maciusia Pierwszego, który niespodziewanie musiał objąć po swoim ojcu panowanie nad krajem. Sprawując władzę, król Maciuś ciągle uczył się i szukał sposobów na to, w jaki sposób rządzić swoim państwem i dbać o jego mieszkańców. Możesz wyświetlić na ekranie cytaty z książki [ZAŁĄCZNIK 2]:

(...) myślę i myślę. I męczę się, żeby coś takiego zrobić, żeby wszystkim było dobrze.

Król Maciuś uznał, że sam nie potrafi zgadnąć, czego potrzebują jego poddani. Pomyślał, że lepiej będzie, *kiedy rządzi cały naród, a nie tylko król i ministrowie*. O potrzeby i marzenia zapytał też dzieci. Teraz zaproś uczniów i uczennice do ćwiczenia plastycznego, w którym, podobnie jak mali poddani króla Maciusia, będą mogli przedstawić swoje marzenia i propozycje.

3. Każdemu dziecku rozdaj wydruk tego samego zdjęcia, przedstawiającego otwartą przestrzeń, np. pustą łąkę i niebo. [ZAŁĄCZNIK 3]

4. Ponadto rozdaj dzieciom po jednej foliowej koszulce biurowej i markerze permanentnym w wybranym kolorze (marker permanentny nie będzie rozmazywał się na foliowej koszulce w czasie rysowania). Poproś dzieci, aby zdjęcia umieściły w koszulce.
5. Wróć raz jeszcze do pytania wyjściowego: **W jakim świecie chciałbyś, chciałabyś żyć?** (zapisanego na tablicy lub wyświetlonego na ekranie). Powiedz dzieciom, że teraz będą miały okazję za pomocą otrzymanych materiałów zaprojektować swój pomysł na rzeczywistość, w której chciałyby żyć. Każdy ma ten sam obrazek początkowy, ale każde dziecko samo zadecyduje, co dorysuje do niego na folii biurowej. Na tym etapie nie sugeruj dzieciom zbyt wiele.
6. Jeśli chcesz, aby dzieci doświadczyły projektowania różnych wersji rzeczywistości, możesz każdemu rozdać jeszcze jedną lub dwie czyste koszulki biurowe. Uczniowie i uczennice będą mieli wówczas szansę narysować kolejny pomysł na wymarzony świat.
7. Poproś chętne dzieci o prezentacje efektów swojej pracy. Niech opowiedzą o swoim projekcie. W czasie omówienia możesz wskazywać na podobieństwa i różnice między poszczególnymi dziecięcymi propozycjami.
8. Na koniec zbierz wszystkie prace i rozmieść je obok siebie w widocznym miejscu. Może to być podłoga lub tablica. Poproś dzieci, by przyjrzały się temu zestawieniu. Powiedz, że każde dziecko miało na początku to samo zdjęcie, ten sam zestaw materiałów i ten sam temat. Zapytaj, czy w takim razie wszystkie pomysły są takie same. Ile różnych wersji wymarzonego świata powstało? Dlaczego tak wiele?
9. Podsumuj ćwiczenie – każdy ma trochę inny pomysł na to, jak urządzić świat. Najczęściej trudno pogodzić z sobą wszystkie pomysły i jednocześnie wprowadzić je w życie. Ludzie, żyjąc razem, muszą podejmować decyzje, które dotyczą wszystkich. Jest na to kilka sposobów. Możesz w tym momencie zapowiedzieć dzieciom, że będą miały okazję przećwiczyć różne sposoby podejmowania decyzji w kolejnym ćwiczeniu, zatytułowanym: *Jak podejmować decyzje?*

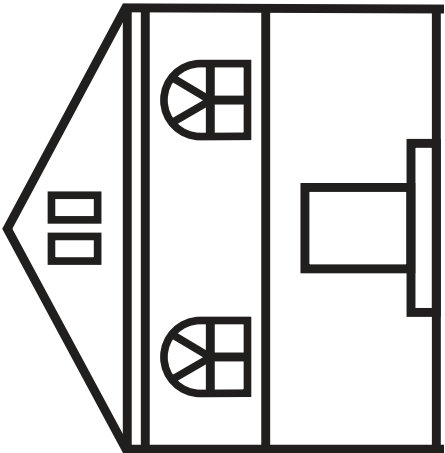
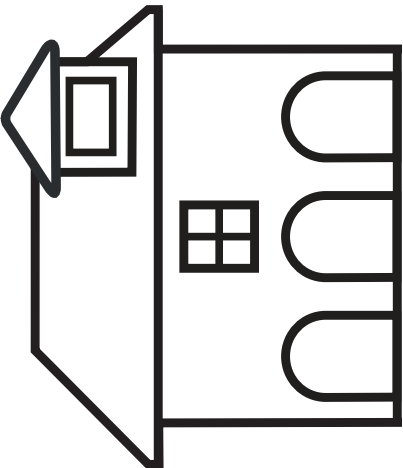
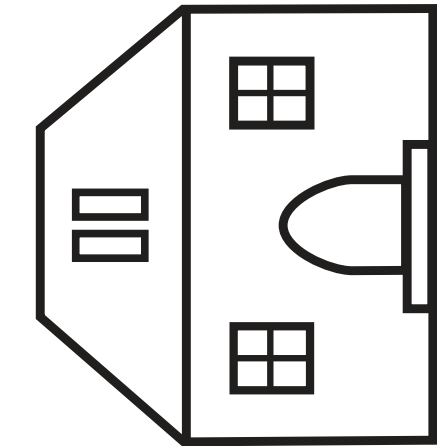
W JAKIM ŚWIECIE CHCIAŁBYŚ, CHCIAŁABYŚ ŻYĆ?

Dzieci z Domu Sierot w filii Domu Sierot w Wawrze, 1934. Ghetto Fighters' House Museum.

***(...) myślę
i myślę.
I męczę się,
żeby coś
takiego zrobić,
żeby
wszystkim
było dobrze.***

JAK PODEJMOWAĆ DECYZJE?

Autorzy: Marcin Mitzner, Karolina Jastrzębska-Mitzner

Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy IV–VI lub, po uproszczeniu, klasy I–III)

Czas trwania: 45 min

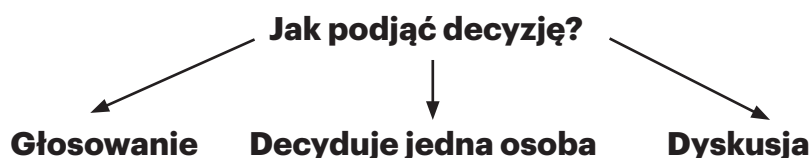
Cele sformułowane w języku ucznia/uczennicy:

1. Będziemy wspólnie dyskutować o tym, co to znaczy podejmować decyzje w grupie.
2. Przeprowadzimy doświadczenie – samodzielnie zbadacie trzy różne sposoby podejmowania decyzji.
3. Porównamy, który z przećwiczonych przez was sposobów podejmowania decyzji jest najszybszy/najbardziej czasochłonny, najbardziej/najmniej sprawiedliwy, najtrudniejszy/najłatwiejszy.

Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczyciela/nauczycielki:

1. Ćwiczenie możesz rozpocząć od nawiązania do poprzedniego ćwiczenia, w którym dzieci projektowały własną wizję świata. Powiedz, że żyjąc w grupie (takiej jak rodzina, klasa szkolna czy – szerzej – mieszkańcy miasta lub państwa), trudno zrealizować pomysły wszystkich osób. Trzeba wybrać propozycję, podjąć decyzję.
2. Przedstaw teraz pytanie wyjściowe: **Jak podejmować decyzje?** Możesz zapisać je wielkimi literami na tablicy lub wyświetlić na ekranie [ZAŁĄCZNIK 1]. Niech towarzyszy dzieciom przez cały przebieg ćwiczenia. Wysłuchaj pierwszych propozycji dzieci. Możesz zadać pytania pomocnicze, np.: Co to znaczy podjąć decyzję? W jaki sposób spośród wielu pomysłów wybrać jeden? Jak dogadać się z innymi? Jakie sposoby podejmowania decyzji znacie ze swojego życia?
3. Uzupełniając wypowiedzi dzieci, przywołaj bajkową postać króla Maciusia Pierwszego. W czasie swoich rządów król Maciuś próbował różnych sposobów podejmowania decyzji. Raz robili to za niego jego ministrowie, raz chciał sam jeden rządzić, a ostatecznie zaprosił do tego swoich poddanych. Powiedz dzieciom, że za chwilę będą mogli, podobnie jak król Maciuś, samodzielnie przećwiczyć trzy różne sposoby podejmowania decyzji (dogadywania się) w grupie.

4. Stwórz na tablicy schemat dot. trzech najważniejszych sposobów podejmowania decyzji w grupie.

5. Teraz zaproś dzieci do doświadczenia. Podaj problem, który dzieci spróbują rozwiązać na trzy różne sposoby. Niech będzie on możliwie najbardziej związany z codziennym życiem uczniów i uczennic, np. miejscem docelowym wycieczki szkolnej (do kina czy do zoo?), kolorem ścian, na który zostanie pomalowana sala lekcyjna (niebieski czy żółty?), menu w szkolnej stołówce (spaghetti z sosem czy naleśniki z owocami?). Problem zapisz na tablicy.
6. Rozpocznij ćwiczenie pierwszego sposobu podejmowania decyzji. Zapytaj dzieci, na czym polega głosowanie. Ustalcie metodę głosowania (np. przez podniesienie ręki). Przypomnij, że każda osoba ma do dyspozycji jeden głos. Uczniowie i uczennice mogą również wstrzymać się od głosu. Przeprowadź z dziećmi głosowanie. Przelicz liczbę głosów. Zapisz wynik głosowania na tablicy.
7. Następnie powiedz, że przechodzicie do ćwiczenia kolejnego sposobu podejmowania decyzji – decyzję podejmuje jedna osoba. Być może któreś z dzieci samo zgłosi się do tego zadania. Możesz też samodzielnie wskazać tę osobę (np. przez wyliczenie). Zapisz wynik na tablicy.
8. Zainicjuj ostatnie ćwiczenie. Zapytaj dzieci, na czym polega dyskusja. Powiedz, że w określonym czasie uczniowie i uczennice, dyskutując z sobą, mają wspólnie podjąć decyzję. Po rozpoczęciu dyskusji nie angażuj się w pracę dzieci. Pozwól im swobodnie doświadczyć tego procesu. Po upływie wyznaczonego czasu zapisz wynik na tablicy. Może się również zdarzyć, że dzieciom nie uda się dojść do porozumienia. W takiej sytuacji brak wyniku również zanotuj na tablicy.
9. Zaznacz wyraźnie, że doświadczenie zostało zakończone. Ważne, aby dzieci miały możliwość i czas wyjść z roli.

- 10.** Rozpocznij podsumowanie. Zapytaj dzieci, jak się czuły w tym ćwiczeniu. Co było dla nich łatwe, a co trudne. Co im się podobało szczególnie, a co nie.
- 11.** Na koniec zaproś dzieci do porównania tych trzech sposobów podejmowania decyzji. Zapytaj:
- Który sposób podejmowania decyzji jest według was najszybszy, a który najbardziej czasochłonny? Dlaczego?
 - Który sposób podejmowania decyzji jest według was najbardziej sprawiedliwy, a który najmniej? Dlaczego?
 - Który sposób podejmowania decyzji jest według was najtrudniejszy, a który najłatwiejszy? Dlaczego?
- 12.** Starszym uczniom i uczennicom możesz zaproponować podsumowanie w mniejszych grupach. Podziel uczestników na trzy- lub czteroosobowe grupy. Rozdaj każdej grupie kartę pracy [ZAŁĄCZNIK 2]. Poproś, aby dzieci w grupach omówiły swoje wnioski i zaznaczyły odpowiedzi w odpowiednich miejscach (np. krzyżykiem). Następnie poproś, aby dzieci odczytały swoje propozycje odpowiedzi.
- 13.** Na zakończenie powiedz dzieciom, że w czasie zajęć miały okazję na własnej skórze doświadczyć, w jaki sposób ludzi mogą dogadywać się i podejmować decyzje nie tylko w małych grupach, jak klasa czy rodzina, lecz także w tak dużych jak obywatele całego państwa.

Ilustracje Iwony Chmielewskiej inspirowane książką Janusza Korczaka „Król Maciuś Pierwszy”, wykonane na wystawę w Polsce króla Maciusia. 100-lecie odzyskania niepodległości w Muzeum POLIN

JAK PODEJMOWAĆ DECYZJE?

	GŁOSOWANIE	DECYZJĘ PODEJMUJE JEDNA OSOBA	DYSKUSJA
Który sposób był według was najszybszy?			
Który sposób był według was najbardziej czasochłonny?			
Który sposób był według was najbardziej sprawiedliwy?			
Który sposób był według was najmniej sprawiedliwy?			
Który sposób był według was najłatwiejszy?			
Który sposób był według was najtrudniejszy?			

CO TO ZNACZY MIEĆ DO CZE- GOŚ PRAWO?

Autorzy: Marcin Mitzner, Karolina Jastrzębska-Mitzner

Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy IV–VI)

Czas trwania: 45 min

Cele sformułowane w języku uczennicy/ucznia:

1. Poznać słowa, których musiał nauczyć się król Maciuś Pierwszy, by jak najlepiej rządzić w swoim państwie.
2. Dowiedzieć się, jaki ważny dokument powstał w Polsce w 1921 roku, niedługo po odzyskaniu niepodległości.
3. Będziecie dyskutować wspólnie, a także pracować w mniejszych grupach.

Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczycielki/nauczyciela:

1. Na początek przywołaj postać króla Maciusia Pierwszego. Przypomnij uczniom, że jako król, Maciuś wciąż musiał odpowiadać na różne pytania, poznawać nowe pojęcia i starać się je zrozumieć. Wyświetl na ekranie lub zapisz na tablicy cytaty z książki przedstawiający rozmowę króla Maciusia Pierwszego ze swoim kolegą i doradcą, Felkiem [ZAŁĄCZNIK 1]:

- Prawda, mój Felku, bądź cierpliwy, sam widzisz, że królowie nie mogą też tak od razu. Królowie muszą słuchać prawa.
- A co to jest?
- Sam jeszcze nie wiem dobrze. To są jakieś książki czy coś.

2. Poproś dzieci, żeby pomogły królowi Maciusiowi Pierwszemu znaleźć odpowiedź i wyjaśnić, czym są prawa. Możesz wyświetlić kolejny slajd z pytaniem wyjściowym lub zapisać je na tablicy: **Co to znaczy mieć do czegoś prawo?** [ZAŁĄCZNIK 2]

3. W czasie dyskusji zadawaj pytania pomocnicze, np.: Po co ludzie mają prawa? Czy to jest ważne? Czy znacie przykłady praw dziecka lub ucznia? Które z nich są według was najistotniejsze? Podziękuj dzieciom za pierwsze refleksje. Powiedz, że takich nowych słów, które musiał poznać król Maciuś Pierwszy, było znacznie więcej. Za chwilę wspólnie spróbujecie odkryć jeszcze kilka z nich.

4. Rozdaj każdemu dziecku wydrukowany wzór wykreślanki słownej [ZAŁĄCZNIK 3]. Poproś dzieci, aby wśród liter odnalazły cztery słowa, które z pewnością musiał poznać król Maciuś Pierwszy. Są to: *państwo, prawo, obywatele, władza*. Słowa są zapisane w pionie lub poziomie. Poproś dzieci o ich zakreślenie. Poniżej wzór z odpowiedziami:

K ₁	R	C	W	U ₈	A	B	Z	P
B	W	O	R	M	H	N ₃	R	A
T	M	B	T ₅	K	Y	K	J	Ń
C ₉	S	Y	I	L	Z	A ₁₁	W	S
T	C	W	M	S	T	M	O	T
P	R	A	W	O	Y	T	A	W
O	W	T	C	J	X	Z	P	O
S	J	E	I	G	O ₂	L	N	G
J ₁₀	O	L	T ₇	K	S	B	S ₄	Y ₆
T	K	E	F	H	G	X	Q	I
A	A	D	W	Ł	A	D	Z	A

5. Zaproś dzieci do rozmowy. Zapytaj, czym według nich jest państwo. Kim są obywatele w państwie? Co to jest władza? Czym zajmują się osoby, które sprawują władzę w państwie? Wspólnie ustalcie definicje tych pojęć.
6. Następnie powiedz dzieciom, że na wykreślanke słownej znajdują się jeszcze litery oznaczone liczbami od 1 do 11. Poproś uczniów i uczennice, aby ułożyli te litery w odpowiedniej kolejności i odczytali w ten sposób ostatnie nowe słowo – *konstytucja*.
7. Zapytaj uczniów i uczennice, czy znali lub słyszeli wcześniej to pojęcie. Być może mają jakieś skojarzenia. Wyjaśnij dzieciom, że konstytucja to zbiór najważniejszych praw obowiązujących w państwie. Opisuje prawa i obowiązki obywateli państwa oraz to, czym powinny się zajmować osoby sprawujące w państwie władzę.

- 8.** Zaproś teraz dzieci do działania plastycznego, które pomoże im przetrwać i zastosować w praktyce zdobytą przed chwilą wiedzę. Poproś, aby dzieci podzieliły się na cztero- lub pięcio-osobowe grupy i usiadły wspólnie. Każdej grupie rozdaj duży arkusz papieru (najlepiej typu flipchart) oraz kredki i/lub flamastry.
- 9.** Poproś, aby uczniowie i uczennice wyobrazili sobie, jak to jest być królem Maciusiem Pierwszym Reformatorem, który tworzy nowe prawa w państwie. Niech dzieci w mniejszych zespołach wymyślą przykłady prawa/praw, które można by wpisać do konstytucji (w tym miejscu możesz przypomnieć wagę tego dokumentu). Prawa mogą dotyczyć obywateli, ale uczniowie mogą też opisać obowiązki osoby/osób rządzących w państwie. Niech dzieci przygotują efekty swojej pracy w mniejszych grupach w formie kolorowych plakatów. Mogą zatem zarówno zapisywać swoje pomysły, jak i tworzyć do nich rysunki.
- 10.** Zaproś dzieci do przedstawienia swoich prac plastycznych. Omówcie wspólnie poszczególne pomysły. Dyskutujcie na temat tego, dlaczego właśnie te prawa warto wpisać do konstytucji. Omówienie tego zadania jest też dobrą okazją do rozmowy o odpowiedzialności w procesie tworzenia nowego prawa.
- 11.** Kończąc całość ćwiczenia, wprowadź kontekst historyczny. Powiedz, że przed 100 laty, kiedy Polska odzyskała niepodległość, a Polacy mogli od tego momentu samodzielnie tworzyć swoje państwo, również było potrzebne stworzenie tego najważniejszego dokumentu w państwie. Już w marcu 1921 roku została uchwalona pierwsza nowoczesna polska konstytucja, tak zwana konstytucja marcowa. W ZAŁĄCZNIKU 4 znajdziesz podstawowe informacje na temat konstytucji marcowej, które możesz wyświetlić uczniom na ekranie.

**– Prawda,
mój Felku,
bądź cierpliwy,
sam widzisz,
że królowie nie
mogą też tak
od razu.
Królowie muszą
słuchać prawa.**

– A co to jest?

**– Sam jeszcze
nie wiem dobrze.
To są jakieś książki
czy coś.**

Janusz Korczak z podopiecznymi z Domu Sierot, lata 30. XX wieku. Ghetto Fighters' House Museum.

Co to znaczy mieć do czegoś prawo?

ZAŁĄCZNIK 3

K ₁	R	C	W	U ₈	A	B	Z	P
B	W	O	R	M	H	N ₃	R	A
T	M	B	T ₅	K	Y	K	J	Ń
C ₉	S	Y	I	L	Z	A ₁₁	W	S
T	C	W	M	S	T	M	O	T
P	R	A	W	O	Y	T	A	W
O	W	T	C	J	X	Z	P	O
S	J	E	I	G	O ₂	L	N	G
J ₁₀	O	L	T ₇	K	S	B	S ₄	Y ₆
T	K	E	F	H	G	X	Q	I
A	A	D	W	Ł	A	D	Z	A

Konstytucja marcowa została uchwalona w 1921 roku, trzy lata po odzyskaniu przez Polskę niepodległości.

Zostało w niej zapisane, że wszyscy obywatele Polski mają takie same prawa.

Każdy miał zapewnioną ochronę życia, wolności i swojej własności – bez względu na to, jakiej był narodowości, jakim językiem mówił, jaką religię wyznawał.

Kobiety otrzymały prawa wyborcze.

Obywatele należący do mniejszości narodowych mieli prawo mówić w swoim języku i rozwijać swoją kulturę.

W konstytucji marcowej zapisano również, że dzieciom należy się opieka i pomoc za strony państwa.

Partnerzy:

Organiza-
tor:

Jewish Federations of Canada - UIA

Mecenas:

Jankilevitsch Foundation

Współorganizator:

STOWARZYSZENIE
ŻYDOWSKI INSTYTUT
HISTORYCZNY W POLSCE

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach
Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2022

Projekt współfinansuje m.st.
Warszawa

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Partner wystawy:

Fundacja KORET
na cześć Tada Taube

Partnerzy muzeum:

Patroni medialni:

